

A JÁSZKISÉR HARANGJAIRÓL

Az első nagy harangot a legendák alapján Paulinus készítette a nolai templom számára rézércekből, mégpedig 394 január 13-án, Veronika napján. Az olaszországi Nola városa Caserta olasz tartományban található. Történelmileg is nevezetes város, mert Marcellus kétszer verte meg falainál a Rómába igyekvő Hannibált. A későbbi évszázadokban a kereszténység terjedésével párhuzamosan épültek a templomok vagy a templom mellett harangtoronyok. A harangtoronyok elsősorban Olaszországban váltak gyakorivá, az egyik legismertebb a pisai ferde torony. Hazánkban – főleg a Felvidéken és Erdélyben – található harangtoronyok; így pl. Lőcsén és Késmárkon. A mai Magyarország a Báthoriak által épített gyönyörű nyírbátori fatorony a leghíresebb.

A világ egykoron szinte versengett a nagy harangok építésében. A nyilvántartások szerint a moszkvai Kremlben lévő 1653-ban készült, 201916 kg súlyú szerkezet a legnagyobb. Ezt követi a Kyotóban 1632-ben készített 75 600 kg súlyú harang. Tekintélyes helyet foglal el a rangsorban a bécsi Stephansdom (19 824 kg) és kölni dóm 1875-ben felszentelt 26 250 kg súlyú harangja.

A harangjárás a katolikus egyházban vált szokássá. Nagycsütörtökön, amikor elhangzik a Gloria in ex celsis Deo -Dicsőség az Istennek! az oltári szentség dicsőítésére az összes harangok meghúzatnak és Nagyszombaton a mise Glóriájáig az orgonával együtt elhallgatnak. Nagypénteken némák maradnak, Krisztus halálának emlékére, és ilyenkor csak a kereplők szólnak a katolikus templomok tornyában. A katolikus néphit szerint ekkor a harangok Rómába mennek a pápához, és ott maradnak Nagyszombatig, a feltámadás napjáig.

A harangjátékok csupán a XIX. századtól váltak ismertté. Belgiumban és Hollandiában divatossá, sőt hangszerré lettek. Hazánkban három helyen vonzza a látogatókat a harangjáték: Szegeden a Dóm téren, Kecskeméten a Városházán és Nyíregyházán a görög katolikus templomban.

A harangszentelés, az a szertartás, amellyel a katolikus egyházban a harangokat felavatják. A harangot a püspök, vagy az érsek szentelheti fel. Mi kisériek két harangszentelésnek lehettünk tanúi; nálunk 1956-ban - a háborúba elvitt harang helyett -a lakosság adakozásából épített harangot szentelték fel.

A harangszentelést Kovács Endre segédpüspök végezte el. Szentelés alkalmával a harangot először kívülről szentelt vízzel, majd az un. Gergely-vízzel szentelik meg, Öntenek rá a betegek olajából, abból bérmáláskor használnak, ill. amit a haldokló utolsó keneteként adnak.

A katolikus templom harangjairól

Jászkiséren 1650 körül épült az első templom, torony nélkül, mivel Jászkisér kun lakossága a Nagykunsággal együtt egységesen, önkaratából áttért a református vallásra. A katolikus lakosság csak a Rákóczi Ferenc csatái után telepedett Jászkisérre.

Az első templomunkat Eszterházy Károly egri érsek építtette 1773-ban. Az új templomot a községünkben született Foltin János kanonok - Jászkisér nagy támogatója - építtette fel a mai neoromán-neogót stílusban 1906-ban. Építését olasz kőművesek fejezték be, mert a kisériek sztrájkoltak. A templom felszentelésére 1906. október 7-én került sor. A később díszpolgárrá választott Foltin János által

harangokat adományozott a templom számára. Ezeket az I. és II. világháború idején elvitték és beolvasztották.

Ma a katolikus templomnak 3 harangja van:

A nagyharang.

Felirata a következő: *Szűz Mária Szepőlőten Szíve,*

légy a mi menedékünk. Öntették templomunk 50. éves jubileumára Jászkisér hívei

Öntötte Szabó Miklós Műhely Avtallalat Budapestén.
A harang átmérője 126 cm, míg a magassága 90 cm.

A középső harang.

Felirata: *Mi lesz belőlünk, hogyha Te elhagysz!"*

Szent István tiszteletére ajánlják G. Varga István és neje Nagy Mária 1925. szent évében.

A harang átmérője: 78 cm, magassága 70 cm.

A kisharang, a "lélekharang":

Ezen a harangon semmi felirat nincs. Kutatásaink alapján ez az 1773-ban épült templom megmaradt harangja.

Átmérője: 35 cm, magassága 30 cm.

A hagyományok szerint a harangok „beszélnek”. A kiséri reformátusok harangja ezt mondja: *Földje, tanyája*, a katolikusoké pedig ezt mondja: *Inge, gatyája!*

A református templom harangjai

230 esztendeje, hogy a református templom tornya megépült Mária Terézia engedélyével. Az első harangot - a leírások szerint - 1744-ben a nemes jászkiséri református eklézsia számára készíttetett Joseph Steintoch. Ez a kisharang ma Debrecenben a Református Kollégium egyháztörténeti kiállításán látható.

1773-ban készült el a második harang. Felirata: *Aki szómat hallja serkenj fel szíveddel , jöjj el a templomba lelkeddel - testeddel a gyülekezetbe.*

A harmadik harang 1775-ben készült. Felirata: *Kegyves személyével eklézsiái imával szolgálj Isteneddel .* Ez a harang 1790-ben elhasadt, és 1802-ben Eger városában Johannes Jusztel műhelyében újra öntötték.

A negyedik harangot a jászkiséri szent eklézsia öntette „Mucsi Bálint főbíró, Filép Mihály és Bóné István kurátor munkaidejében 1821.júniusában Pesten Judith Herikus Eberhard által” . A harang szerelője Tevély Antel volt Sopronból . " *A jászkiséri református harang felhúzásánál munkában voltam 6 nap , napidíj 260 fillér , jun. 21-től 27-ig , összesen:1560 fillér..."* Ezeket a harangokat elvitték a református egyháztól és háborús célra hasznosították.

Az új harangok

Az elszállított régi harangok helyett 1913-ban helyeztek el újakat. A toronyban levő harangokon a következő feliratok olvashatók:

*Készítették a ref. egyház számára:
T. Mészáros Sándor és neje L. Szabó Eszter
jászkiséri lakosok*

Első nagyharang öntődött 1913. ápril 30-án ; sulya 19 mm. 98 klg.;
felirata: Sámuel II. könyve 18 rész 18 vers : Nincsen nékem oly fiam, kinek én nevem emlékezete felmaradhatna. K. P. Z. B.

Második harang sulya 11 mm. 75 klg.; felirata: LXXIII. zsoltár 25 vers :
Kicsoda volna nékem mennyékben, te náladnál egyébben nem gyönyörködöm e földön.
K. P. Z. B.

Harmadik harang sulya 6 mm. 2 klg.; felirata: XXXIV. zsoltár 4 vers : Magasztaljátok az Urat vélem együtt és magasztaljuk az Ő nevét egyetemben. Megkerestem az Urat és meghallgatott engemet. K. P. Z. B.

Negyedik harang sulya 2 mm. 27 klg.; felirata : Aki szómat hallod, serkenj fel szíveddel, jöjj fel a templomba lelkeddel, testeddel, a gyülekezetet kegyes személyeddel ékesítsd, imádkozz szóddal Istenedhez. K. P. Z. B.

A korabeli feljegyzések megőrizték a nagyharang szentelésekor mondott imát és énekeket.

Mi Urunk Istenünk! vedd kedvesen ezen mi áldozatunkat. Amikor adott néküink az Ur Isten nyugodalmat, annak okáért az Ur parancsolatja szerint elhoztuk a mi földünknek gyümölcsét heted és tizedrészen, ahová az Ur mondotta és menj oda, arra a helyre, melyet a te Urad Istened választott, hogy az Ő neve ott lakozzék. És ime elhoztuk ezen szent helyre az egész gyülekezetet részére és Isten dicsőségére. Ámen.

*Dicsőít téged, égi nagy teremtő
A mindenség nagy szent dala
Az ég, a föld és a csillagok ezre s a
buzgó keblek imája
Ime e szent egyház harangjai is
szólnak, zúgnak.
Dicsőítik nagy nevedet.
Hatalmas szavuk magasra felhangzik,
Az égbe viszik imánkat,
Hozzád juttatják hálánkat.*

*Néked földön, mennyeken
Világ nagy istenének,
Számptalan jószágodért
Zeng nyelvünkön hála ének.
Angyaloknak szent kara
Áld menyekben világ ura.
Imánk mind csak töredék,
Mely hálát rebeg feléd.*

A legnagyobb harangot 1914-ben újra elvitték. Ehelyett 1928-ban öntetett újat Gócza József református lelkész öntette újra. Ez a harang újra hasonló sorsra jutott, mert 1944-ben ezt is elvitték. A szemtanúk szerint harangozás után leengedték, majd a templomkertben összetörték. Ezt követően lovas kocsival szállították a vasútállomásra.

A harangok rendeltetéséről, működéséről

A harangokat eredetileg kötéllel húzták. A hetvenes években Gulyás Sándor villanyszerelő elektromos működtetésűre alakította át a húzószervezetet. A 90-es évek közepétől – újabb fejlesztés nyomán - automatikusan, számítógépes irányítással kondítják meg a harangokat. A harangozás napirendje szabályozott. Régebben reggel 8-kor, este 8-kor (napjainkban is) nyáron 9-kor szólal meg a szerkezet. A harang minden kedden 1/4 9-kor Biblia órára, pénteken 1/4 9-kor Hálaadásra szólít. Vasár- és ünnepnap reggel 9-kor 1 ütessel „gyűlöre” szólít, utána fél 10-kor 3 ütessel pedig „beharangoz”. Valaki elhunytáról a hírharang tudósít, „csendít”. Háromszor egy harangütés ad hírt egy férfiről, és kétszer egy-egy a nő haláláról. A halott emlékére 9, 12 és du. 3 órakor is meghúzzák a harangokat. Esetenként rendkívüli harangszó is szól 10, ill. és du. 5 órakor. A temetés alkalmával búcsúztatás előtt, kerek óra előtt 5 percig 1, a búcsúztatási szertartás megkezdése után kb. fél órával, minden harang szól. Emlékharang nem régóta van, az elhunytak emlékére szól évfordulók alkalmából.

Egykoron a harang adott hírt a fellobbanó tűzről, ilyenkor félreverték a középső harangot. A vihart piros zászló jelezte, ugyanez mutatta a tűz irányát a templom erkélyéről. Sötétben piros lámpa lámpával jelezték a tűz irányát. Régen toronyőr is strázsált, aki óránként megfújta kürtjét az erkély négy sarkán.